

Justisdepartementet
Lovavdelingen
Postboks 8005
0030 Oslo

Sendes også på e-post til;
postmottak@jd.dep.no

Deres referanse
200907981 ES BI

Vår referanse
PEL/swb,jof

Dato
Tirsdag 3. februar 2009

Kopi; Riksadvokaten,
Politidirektoratet

HØRINGSUTTAELSE – ARRESTORDRELOVEN

Det vises til Justisdepartementets høringsbrev av 22. desember 2009.

Politijuristene er svært tilfredse med at Norge nå har inngått en avtale med EU om tilslutning til EU sin arrestordre. Vi mener dette vil være et svært viktig hjelpemiddel i kriminalitetsbekjempelsen, og gir med dette vår tilslutning til lovutkastet. Implementeringen som foreslått synes fornuftig. Politijuristene er helt enig med departementet i land som i denne lov omhandles, er land med slik grad av rettslikhet, ivaretagelse av grunnleggende rettigheter og implementering av EMK, at samarbeidet synes uproblematisk. Politijuristene håper samtidig at arbeidet med nordisk arrestordre snart vil ferdigstilles.

Bemerkning

I lovutkastet er det en problemstilling som ikke synes å være behandlet, men som bør adresseres. I første omgang er det kanskje mest naturlig at dette gjøres i forbindelse med den nordiske arrestordre.

Politijuristene kan ikke se at følgende problemstilling er regulert i norsk rett: Det er ikke helt sjelden at borger i et nordisk land begår kriminalitet og blir straffedømt i et annet nordisk land, enn han eller hun er hjemmehørende. Det samme gjelder straffedømte som løslates på prøve, på vilkår, avhengig av det enkelte lands interne rett. Hva når borgeren reiser tilbake til det land han er hjemmehørende i, og der begår brudd på vilkårene for prøveløslatelse (fra dom i det land han ble straffedømt i)?

Eksempelvis: Norsk borger reiser til Sverige, begår kriminalitet der, blir dømt, soner deler av straffen, løslates på prøve, reiser tilbake til Norge, og der begår nye straffbare handlinger (som innebærer brudd på vilkårene for den svenske prøveløslatelsen). Hva gjør vi når noen begår brudd på vilkårene for en prøveløslatelse i utlandet, og får vi i det hele tatt vite om det? De bør være en mulighet for å øke samarbeidet med utlandet hva gjelder vilkår knyttet til soning¹.

¹ Etter vår erfaring er det utelukkende gjennom "Eurojust" vi har en praktisk mulighet til å få løst dette på saksnivå i dag

Skal man i det hele tatt ha mulighet til å reagere på denne type forhold, forutsetter det at man er kjent med både straffedom, og vilkår knyttet til denne. Dette innebærer at man bør ha en automatisk varslingsordning av det land vedkommende er hjemmehørende i, når en person blir straffedømt. Politijuristene legger til grunn at det er overkommelig både innenfor de nordiske land, og for så vidt også innen EU, innenfor eksisterende justissamarbeid. Videre bør en ha gjøre opprinnelseslandet kjent med vilkår knyttet til soning, løslatelse og dette bør kunne føres i et nasjonalt register.

Dersom brudd på vilkår skal medføre soning av reststraff må dette følge intern rett. Det synes riktig at det er det domfellende lands rett som bør gjelde, og det bør derfor ikke gjelde krav om dobbelt straffbarhet. Dette synes mindre risikabelt for forhold hvor det allerede foreligger en rettskraftig dom.

Tilbakeføring til det domfellende land for soning av reststraff etter at brudd på vilkår har realisert den gjenstående straff, forutsetter et institutt for tilbakeføring. Det mest aktuelle vil være overlevering eller utlevering. Den forenklete mulighet for tilbakeføring som innføringen av overleveringsinstituttet innebærer, virker som en god mulighet til å adressere problemstillingen. Lovteknisk vil en slik bestemmelse best inn under § 2, annet ledd, ny litra c.

Kompetanseutvikling

Som sagt flere ganger tidligere i våre høringsuttalelser, er det Politijuristenes oppfatning at skal man ha en vellykket innføring av lovendringer, forutsetter dette at brukerne av de nye lovbestemmelsene får muligheter til å oppdatere seg, og at de berørte etater får anledning til å gjøre seg kjent med og inkludere det nye regelverket, herunder at praksis endres og rutiner etableres. En av de mest sentrale "brukergrupper" av de nye bestemmelsene vil være påtalejurister. De færreste har denne muligheten i sitt daglige virke. Innføringen av nye regler blir tungtvint og treg når de færreste har anledning til å oppdatere seg på dette og sette seg inn i og begynne å anvende de nye reglene. Dette bør det tas høyde for i lovgivningsarbeidet. Det har vært lite fokus på denne delen av arbeidet ved lovendringer når nye lover har blitt innført.

Politijuristene ønsker å sette fokus på dette. Det bør ikke, og kan ikke, være slik at det er den enkelte tilsattes ansvar alene å tilegne seg kunnskapen – slik det gjerne er i dag. Det ligger nødvendigvis alltid et visst krav i slike stillinger på å holde seg oppdatert i nødvendig grad, men arbeidsgiver kan ikke skyve alt ansvaret over på den enkelte arbeidstaker. Det er vanskelig å finne tid for å sette seg inn i nye lover, og det medfører en unødvendig forsinkelse i forhold til å få tatt disse i bruk. Lovgivers målsetting forsinkes på grunn av treghet i det offentlige apparatet. Hadde det vært gitt rom for den enkelte påtalejurist å sette av en eller to eller tre arbeidsdager for hver større lovendring, ville slike endringer langt raskere bli implementert, og de politiske myndigheters hensikt ville raskere oppnås. Likeså bør det pålegges å iverksette "oppdaterings-/opplæringskurs". Slik det fungerer i dag, er "politisk handlekraft" ved innføring av lovendringer i realiteten uten virkning før unødvendig lang tid har gått, gjerne mange måneder etter innført lovendring. Om dette gjøres ved å innføre "studiedager" eller om en innfører organisert opplæring er vanskelig å si, og begge måter bør kanskje forsøkes, men lovgiver og departementet bør legge klare føringer på de offentlige myndigheter slik at den enkelte gis anledning til å sette seg inn i lovendringene, og dermed også evner å ta de nye lovene i bruk. Det er grunn til å tro at dette i lengden vil være ressursbesparende, da verdien ved rask innføring av lovendring og god saksbehandling fort kan overstige tapt arbeidstid. Det vil lett bli en uheldig "sovepute" for den lovgivende makt om ikke den sørger for at den utøvende makt gis anledning til å lære seg nye lovbestemmelser, endre praksis og etablere de nødvendige rutiner, som igjen er en forutsetning for å ta de nye reglene i bruk.

Det er Politijuristenes oppfatning at internasjonalt politisamarbeid er en nøkkelfaktor i bekjempelsen av grenseoverskridende kriminalitet, og at et av de viktigste hjelpemidler norsk politi har til rådighet er ulike samarbeid. Det hjelpemiddel som innføring av overleveringsinstituttet innebærer, vil etter vår oppfatning kunne bli svært viktig. Effekten av et hjelpemiddel er likevel liten så lenge hjelpemiddelet ikke er godt kjent og enda mindre hvis ikke hjelpemiddelet er i bruk. Derfor forutsetter Politijuristene at de endringene som skjer ved innføring av arrestordreloven, sammenfattet med det inntrykk man har av at Schengensamarbeidet og potensialet i SIS ikke er godt nok kjent for hele politietaten og påtalemyndigheten, vil medføre at informasjon om dette tilgjengeliggjøres og distribueres til politi og påtalemyndighet og, om nødvendig, opplæringsprogram/kurs iverksettes.

Curt A. Lier